

Mato KUDUMIJA

Rekreacija

Kad se godine 196... Blaž Špuljica upisao u ribiče, to je u njegovu uredu i susjedstvu izazvalo čuđenje, budući da je bio poznat kao gospodarstven čovjek, a svaki laik znade da se udicom riba ne hvata kao mrežom, već je trebao čekati i po nekoliko sati, katkada čitav bogovetni dan, često se vraćati bez ikakve lovine, što s gospodarstvene točke gledišta upravo bode oči!

Pravi uzrok njegova upisa bio je poznat najužem krugu rođaka i jedinom susjedu.

(Josip Generalić)

U trenutku kada je morao otkriti tu svoju tajnu, njegovo je lice pozelenjelo i posivjelo, skupivši se kao skalp, kut se usana zašiljio da se poreže kao na šaš, vjeđe se steglo kao u najtežeg reumatičara kad mu nogom zasvrkla nevidljivo svrdlo, a on izustio britko i ljutito:

— Rrrekrreacija!

Blaž je mali službenik; nekad je jedva, pod moraš, završio četiri razreda osnovne škole i, naravno, nikad mu ni na kraj pameti nije bilo da se zanima za stvari kao što su rječnik, gramatika, stil i tome slično. Buran je život poslije rata povremeno donosio njemu nepoznate riječi; ustručavao se da nekog priupita — to bi predstavljalo izvjesno poniženje, priznavanje vlastite zaostalosti, pa se on stalno spoticao o te nepoznanice i tumačio ih kako je znao. S novinama je nekako izlazio na kraj, bilo je vremena da pomoću ostalih riječi u rečenici shvati i nasluti o čemu je riječ, ali kad bi morao slušati izlaganje govornika, od kojih su se neki upravo razmetali takvim čudnim i nepoznatim izričajima, on je ostajao zbunjen — sluti li taj rebus na dobro ili na loše? Tako je na primjer dugo, dugo trebalo vremena dok je Blaž izmjerio i odvagao težinu **ekscesa**, ne znajući podrazumijeva li se pod tim (kao u katekizmu) smrtni ili laki grijeh; zatim ga mučilo kad su počeli **prezentirati**; što je nogometna reprezentacija to mu je poznato već odavno, znade i to da se darak naziva prezentom, dok ovo na što se trenutno cilja nema sigurno veze ni s nogometom ni s darivanjem. Onda je pak njegov šef počeo stalno **kreirati**, i dok još nije odgonetnuo tu novinu, doktor mu reče da mu je potrebna **rekreacija**, a za rekreaciju da je najbolji ribolov.

Budući da se ovaj puta radilo o Blaževoj koži najneposrednije, odluči on da se raspita što mu ga to znači ta **rekreacija**? Tumačenja je, međutim, dobivao vrlo različita; jedan kolega, njegov vršnjak, pokušao mu je objasniti da je to neka **restauracija**, samo što »piće nije obvezatno«, drug ekonomist: »Proces rekreacije je vezan **ekskluzivno** za prirodu, ne za zatvorene **ambijente** i stambene **aglomeracije**«, pa je Blaž nakon svega ispekao vlastito tumačenje-nešto kao vandranje, zezancija, zafrkancija, neka vrsta danube...

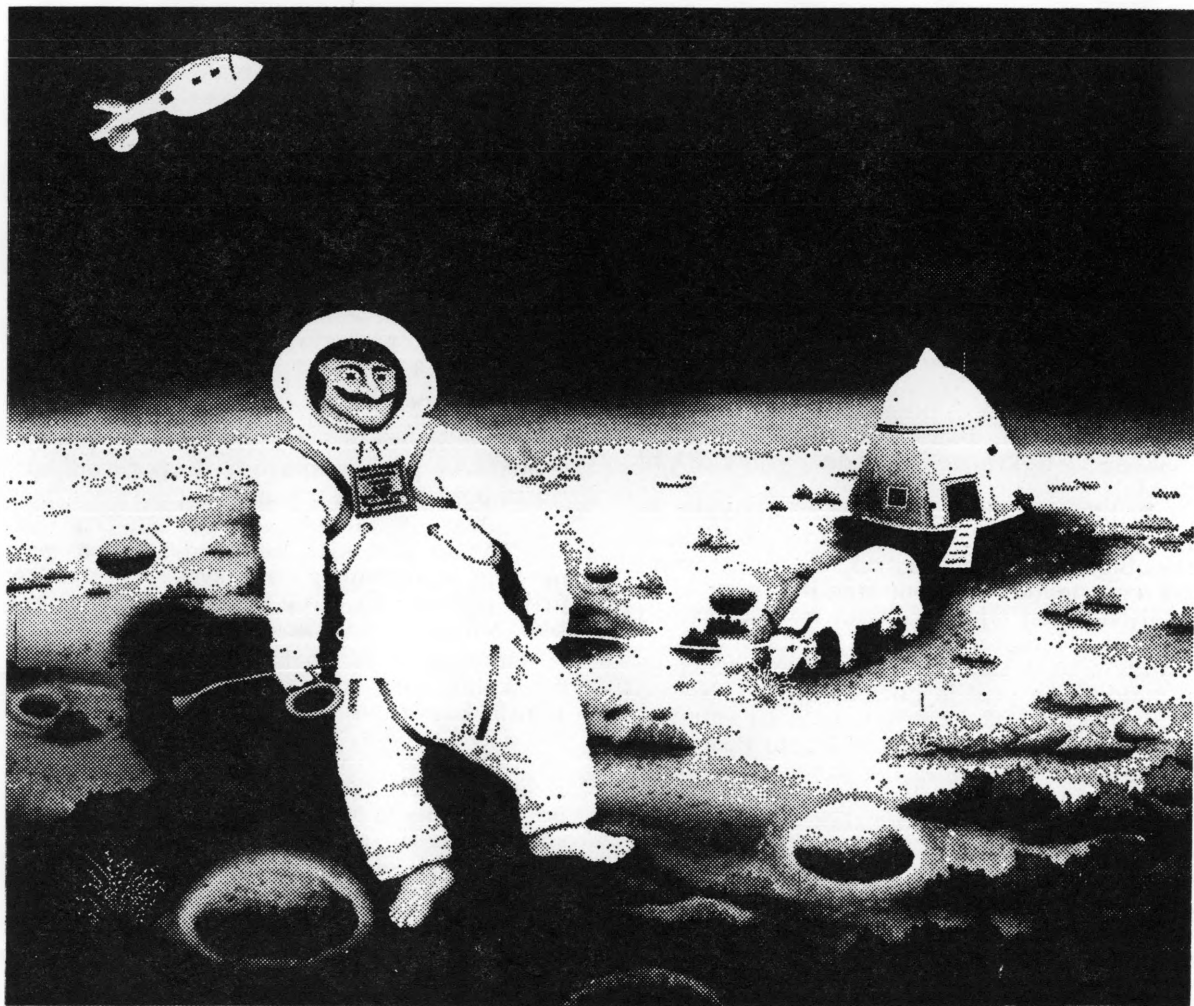
Zaboravili smo kazati da je Blaž izučio pekarski zanat i kad je, upavši u službenike, morao polagati neke ispite, znajio se kao da je na žezi u kožuhu; povremeno je tipkao na stroju i to ga također stajalo velikih muka. Godine 1942. bio je član Mjesnoga

NOO-a, pretrpio mnoga zla i strahove ilegalnog aktivista, pa nije čudo što ga je često spopadala nervoza.

Posebnu mu je nervozu zadavao njegov šef, imenom Marko Mužika. Taj je upravo kljukao sve novotarije, posebno novopečene, kurentne izraze; danomice je, barem sedamdeset i sedam puta doticao **sistemska rješenja**. Patio je zatim taj Marko od zaključavanja ladica, uvijek zvoneći svežnjem ključeva kao što zveče praporci na saonicama. Naslove u novinama čitao naglas i odmah isticao svoje mišljenje, zapravo predviđanje upravo takvog toka stvari. A najviše je Blaža jedilo to što je znao da je Marko bio tvrda domobrančina, pred kojim je bilo opasno i spominjati partizane, pa se slučajno krajem 1944. našao u NOV...

I sve je to nekako Blaž gutao, podnosio njegovu revolucionarnost, do jednog dana kad je Blaž oslovio stranku sa gospođa (a na njeno traženje, budući da mu je jednom očitata bukvicu: ona je supruga jednog gospodina na visokom položaju i nije ničija drugarica!). Tada je šef intervenirao, nazvavši ovakvo oslovljavanje u socijalističkom uredu **ekscesom**, a Blaž, ne dočekavši kraj ovog izgrađivanja, odrapi: »Ne dopuštam da me socijalizam naučavaju takvi koji su pet minuta prije dvanaest preskočili iz domobranstva u NOV«. Nakon toga, recimo incidenta, njihovi odnosi bijahu napeti kao struja visokog napona.

Kad mu je doktor lupkao batićem po koljenu i preporučao ribolov, Blaž se čudio kakve veze ima taj pokus s ribama, ali je poslušao. Bojao se da ne izgubi živce sasvim i da ne učini Marku nešto zbog čega bi navukao neku kaznu. Popodne ode u dućan i po savjetu svog znanca-ribolovca, poslovođe prodavaonice, pokupovao pribora za oko četrdeset hiljada dinara. Nabavio i nekoliko priborika iz kojih je naučio osnovna znanja o raspoznavanju riba, o njihovim kretanjima i apetitima, domicilima i čudima, ispisao si i neke tablice po mjesecima, revirima i po uputstvu starijih ribiča počeo samostalno ribariti. Na motoricu je iskoristio svaku šipku, zavrtnj da uzmogne pričvrstiti pribor, ogrtač, meredov, stočić, kante; u uredu bi katkada sjedio kraj netaknuta spisa i razmišljao o uzrocima početnih neuspjeha, kako ne bi tamo na licu mjesta gubio dragocjene sekunde. I kad se tako potpuno opremljen pojavio iz svoga dvorišta, nalikovao je na Mjesečev modul, a glava s velikim naočarima protiv sunca i mušica, utonula u šljem, nije se mnogo razlikovala od one u pravim astronauta.

(Josip Generalić)

A na vodi — kako su ga samo zbunjivali i »rezali« derani što imaju bijedan pribor, u džepu skriven kalem i štapić, odrezan usput na nekoj vrbi i vraćali se s ribom koja je izazivala zazubice. »Kud sam je slupao četrdeset hiljada!«

Svladavanje ribarskog umijeća zaokupilo je Blaža toliko da se nije ni načas dospio zagledati u okolnu prirodu, u tok vode i ljepote

raslinja, proljeća. Za njega je rekreacija bila puko muvanje oko kotura, buljenje u plovak, mozganje o tome što riba mozga, na kojoj se dubini kreće, u koju je uru gladna, a kad se pošteno umorio, kao kakav pružni radnik, postavljajući štapove i hvatajući kedere, legao bi na travu i zaklopio oči, uvjeren da će praporci najaviti »događaj«.

Koncem svibnja zaredali nedopadni dani, prohladni, s iznenadnim kišama, naročito u predvečernjim satima. Blaž je seizmografskom osjetljivošću pratio meteorološke izvještaje, promatrao nebo, oblake, ispitivao seljake što oni predviđaju («nek bude kak hoće»; «nebu dežđa, danas mi se neje dremalo»), spremao i raspremao stvari, gledao na sat na kome je kazaljka veoma žurila, a on ni na nebu ni na zemlji, niti što radi niti se odmara.

Jednog dana kad mu je žena zapisala podnevni metecrološki izvještaj »moguća mjestimična kiša«), sunce je sjalo i pripicalo, djeca se skitala u kratkim hlačicama, seljaci zvonili taljigama i plugovima, na nebu ni jednog oblaka, Blaž je nakon četiri dana neizvjesnosti krenuo na vodu — puklo kud puklo!

Približavajući se Dravi primijeti kako se na sjevernoj nebeskoj polutki izdiže bjelasta oblačna masa, pa za svaki slučaj raspremi stvari u nekom trošnom štagljiću poprilično udaljenom od rijeke. Sobom ponese, kao za početak, blinkere, dva radla i jedan bambus; postavit će i ukoliko bude kiše zavući se u štagljić, pa poslije doći da vidi... Naišao je na neki pličak uz zaljev, gdje su smuđevi i boleni izranjali kao kakav bjesni Posejdon, bog mora i svih voda, što je podgrijalo Blažovu nadu da će ipak nešto dobiti. Ribice se igrale tako da je pomislio: — Evo ih za čas puna kanta. — Ali one pobjgoše! On pruža ruku koliko najviše može, trne mu ruka, a one se praćakaju sve dalje. Nije se dospio raskomotiti, znoj ga oblijeva, obilazi pličak, tone u mulj, ribice majstorski skidaju jednu muhu za drugom, oblak se nadvija sve zreliji, tamniji i gušći, prekrpio je već i sunce na zapadu; odjeknu glas prvog, pa drugog groma, daleko, Blaž izračunava udaljenost, ždere se što nije postavio barem jedan mamac, no evo jedan se keder uhvatio i bjelasa se u travi. Nabada ga na udicu po svim propisima, odmjeruje udaljenost limana, zamahne, a keder se otkine pa prasne na pola pličaka, spetljala se uzica! Hvata iznova, znoj ga oblijeva što od sparine što od bijesa, oblak mu već nad glavom, dok one mrcine nesmetano i gavanski hvataju svoje žive obroke, baš ih briga za oblake i noćnje, za sve... Tad u prekodravskom vrbaku zašumi vihor, prekrije rijeku srebrnastim širokim sagovima i došavši na ovu obalu skinu Blažev sombrero, odnese ga u visoku travu. On pohita za njim, a vjetar zavitla pecaljkom i sitna udica mu se zakači o hlače ispod koljena. Kako da sad bježi?

U brzini pokuša izvući kukicu, ali što ju je više klimao i vukao, ona se sve upor-

nije kačila. Šešir je skup... što da radi, da prereže flaks? Skida hlače, sjeda u visoku travu, slabo ide posao, malo su mu i oči oslabile, trebalo bi prerezati hlače, hlače su još dobre i za izlazak; poteže nadalje udičicu, gromovi se približavaju, iz hlača se počela čupati vlakna kao naramci sijena iz plasta, ali nikako da je izvuče, samo ga znoj oblijeva sve obilnije, prve kišne kapi samo što ne prokapljuju, one će ga do kraja zbniti i naljutiti... Izbezumiti!

Stvari mu leže na nedalekom panju, mogao bi ih vjetar raznijeti posvuda, on trga i trza uzicu s vlaknom zajedno, nema noža, ostavio ga u ledini uz kotur. Evo prvih kapi! Blaž povuče, u ruci mu ostade samo nit, brzo podiže hlače i trk za šeširo, pokupi stvari kao pred poplavom ili požarom, pa dosta pokisao stiže u štagljić.

Kad se malo izduhao, pogleda na sat: šest! A što ako kiša bude padala svu noć, nebo je pokriveno gotovo sve... Treba što prije pobjeći do tvrde ceste, a kako će po blatnom skliskom kolosijeku?

Pakovao je žurno kao mahnit u sumračnoj kolibi, znoj kvasio bambuse i špage... Izjurio kao iz gorećeg zdanja, dokopao se ceste, a tad se sjeti da mu je na glavi sombrero, dok su u šupi ostale naočale i šljem. Kiša je opet zapljuštala, krupna i gusta, po lišću topola uz cestu, a on se vratio u spašavanje tih stvari... Izlažući su munjama, prolomu oblaka i tući, on zaokreta svog motornog konjica u tešku rosu i klizavi poljski kolosijek... Više nije mario ni za što, nije imao što izgubiti, već je dao jači gas, ne mareći za gromove, plohu i vodu što je šištalala i prštala ispod točkova... Nakon jurnjave, kroz desetak kilometara, opazi obrise svog mjesta.

Na jednom humku, u pokušaju da izbjegne dugačku lokvu, otisne se niz obrezan ilovast brežuljak, gdje mu se ispriječila bagremova žila... za koju zapne pedalom i stopalom; kad ju je opazio, bilo je već kasno i on frkne sred mlake, osjetivši jaku bol u žilama iznad gležnja. Na sreću, motor je još radio, onako ležeći. On uzdahne, zajaši svoju vjernu bedeviju, malo izravna kormilo i u okrillju sumraka uvuče se u svoje dvorište.

Žena, opazivši ga sklopi ruke kao na molitvu, a kad vidje kako hramlje, zabrinu se. Ribar ispije na dušak pola »radenske«, opere se — i odreže da je s današnjim danom njegov ribolov završen, zauvijek! Sila boga ne moli, rekne, što da se bavim nečim što mi ne leži, da živim po nečijem receptu!...

U uredu primijetiše da Blaž šepa. Šef ne propusti a da ga ne priupita:

— Kako rekreacija?

Blaž pomisli da je ovaj negdje prokužio njegovu nezgodu, da mu se ruga, pa odvrați:

— Aufbiks!

Šef se sjeti što znači ova riječ — izazov na megdan; omjeri očima dimenzije Blaževa tijela (»samljeti bi me mogao taj pekar!«), pa umukne i nadvije se nad svoje papire.

Blaž ga pogledao ispod oka i mislio:

— Da te barem netko nagovori u ribolov, pa da se provedeš kao što sam se ja jučer proveo!

(Iz zbirke ribičkih priča »Dravski ugođaji«)

(Dragica Lončarić)

